

En midsommardag i Trollhättan på 1890-talet

Artikel i Tidningen Trollhättan 21 juni 1952
av Helfrid Pihl

med bilder från Innovatums bildarkiv.

Trollhättan januari 2016

Annika Hjortkap

En sommar på 1890-talet hade familjen Krönlein hyrt bostadshuset och trädgården ute på Vårviks gård på andra sidan Göta älv mellan Trollhättan och Karlsberg och installerat sig där redan vid pingst.

Och till midsommardagen inviterades några vänner av trollhättefamiljerna att komma ut till dem på "sommarnöjet" och äta middag och förlusta sig.

Den gamla gården Vårvik – eller "Pinnekroken" som jag alltid hörde i min barndom – har gamla anor. Vårvik hade sedan långt tillbaka tillhört Ladugårdsbyn. Hemmanet Vårvik utgjorde en del av Flundbogården i Ladugårdsbyn. Och under drottning Christinas förmyndarregering donerades Flundbogården till fältmarskalken Lennart Torstensson år 1635 – men reduktionen kom och indrog år 1696 en del förlänningar, några återskänktes, men Flundbogården kvarstannade hos Kronan tills hemmansdelar införlivades år 1916 med Trollhättan stad och hemmanet Vårvik kom i stadens ägo.

Midsommardagen ingick med strålande sol – det ljuvligaste väder. Med hästskjuts färdades vi dit ut. Bara åkningen i sakta mak var en rolig början på utflykten. Snart var man framme vid Vårvik och klev ur och välkomnades hjärtligt.

Flaggan var i topp och viftade till, då en liten kåre från älven strök fram över land.

Huset är en låg envåningsbyggnad med rum ovanpå gavlarna. Gårdsplanen var så fint nykrattad med lummig grönska runt och en stor flik av älven skymtade fram.

På gräsplanen vid sidan av huset var en trevlig, pyntad majstång rest.

Det var en munter skara gäster som kom. Det var Leths och Fischerströms, Wassbergs, Pihls med flera och några ungherrar. Ungdomar-

na Krönlein var hemma samtliga. Värden John Krönleins halvsystem, den glada pigga Lilly Opbacker, var hitkommen från Stockholm.

Det andades idel glädje, pratades och skämtades. Och när värdinnan fru Sofi Krönlein kallade till middag utvecklades en glänsande aptit. Vi ungdomar placerade oss i gröngräset, och en delikat sommarmiddag serverades. Det vankades smörgåsbord med smårätter, så kall lax med majonnäs, färsk potatis, härlig välstekt kyckling med grönsaker och så efterrätt – jordgubbar – vill jag minnas.

Så knackade värden i glaset och önskade gästerna: ”välkomna ut till Vårvik denna strålande högsommardag, då naturen står i sin allra skönaste fägring”. Så flikade värdinnan in: ”nu skåla vi för John – det är Johannes i dag!”. ”Då tar vi Johannes Pihl på samma gång”, skämtade värden. Och under allmänt skratt dracks namnsdagarna till. Det blev tacktal och roliga tal – och så kom kaffe på maten. Så småningom hördes en livad polska från grammofonen och plötsligt blev det fart i sällskapet och långdansen gick först runt majstången och slingrade sig sedan ut på gårdsplan och sandgångar.

Ungdomarna hade så att säga fått "blodad tand" och då en ung man drog en trevlig vals på handklaver skuttades skyndsamt ut i valsens virvlar på gårdsplanen – och det fortsattes med diverse danslekar och roligheter. Lilly Opbacker joddlade trevligt – slakten var ju från Tyrolen och det passade utmärkt – gjorde sig bra. Sen kastades "ring" eller "krans" och utan vidare fick jag ringen över huvudet, den singlarde och föll om halsen som ett halsband.

Så tog Lilly upp den gamla dansleken: "flickan hon går i ringen med röda gullband, det knyter hon om sin kärastes hand – det knyter" etcetera. "Å kära min lilla flicka knyt ej så hårt", "å kära" etcetera – "jag ämnar ej att rymma bort".

Men gossen rymde och det sköts efter honom med femton gevär. Och kavaljeren återkom: "och vill du mig något, så har du mig här" – då svängde gossen och flickan om i munter polska.

Det gick lustigt och glatt till. Det var stämning och trevnad bland både äldre och yngre.

Småningom gav den strålande solen vika för den sköna midsommarnattens trolska, tjusande skymning. Det var underbart betagande.

En damröst hördes: "vi får väl tänka på att ge oss iväg hem?".

"Å", sa John Krönlein alltid glad och gästfri, "ingen brådska. Jag har talat vid brovakten att hålla kanalbron stängd några minuter efter nattåget. Så det är bara att gå den lilla biten, genvägen härifrån ner till järnvägsbron. Det är lugnt och stilla och lätt att gå över broarna".

Allmän belåtenhet. Och efter solens korta kurragömmalek dök solskivan upp i öster och morgonrodnadens bedårande färgspel tjusade oss. Det var bara att njuta sommarmorgonens friskhet ute i vår svenska härliga natur.

Plötsligt gol en tupp ihållande och gällt och snart följde en hel kör av morgonpigga ungtuppar och kycklingpip.

”Nej, hör på mina tuppar, nu vaknar hela hönsherrskapet upp i ottan”, skrattade värdinnan.

”Det behövs inga väckarklockor här”, skämtade apotekare Leth.

”Sofi är tokig i sina höns och kycklingar”, sade värden.

”Ja, jag skall minsann försöka skaffa en äggkläckningsmaskin”, tyckte Sofi. (Vilket hon också gjorde sedan inne i våningen i Trollhättan och jag var uppe och tittade i ett gårdsrum på den stora apparaten – intressant värre, då de små gula dunbollarna krafsade sig ur skalet.)

Det trevliga, gästfria värdfolket John och Sofi Krönlein avtackades med kraftiga hurrarop för en rolig midsommardag.

Och så vandrade hela sällskapet hemåt i morgonväkten.

Ett tåg blåste för järnvägsbron och rullade bullrande på skenorna över broarna.

Så traskade skaran av de hemvändande trollhätteborna skyndsamt ut efter tågspåret. På stora bron var det en smal gång bredvid skenorna.

Det var ganska nervpåfrestande, och mycket nöjda och med ett befriande andedrag, när vi alla lyckligt hamnat på kanalbanken.

Två stora lövprydda ångbåtar väntade vid svängbron och en och annan roddbåt kom sakteliga roende med glada helgfirande människor, och en dragspelslåt hördes då och då.

Uppåt älven syntes Slottsön och andra grönklädda öar.

Vattnet glittrade, några fiskmåsar skriade uppe i luften och kastade sig blixtnabbt mot vattenbrynet, dök ett ögonblick, men med några kraftiga vingslag seglade de vidare – på rov.

Ett par kråkor konverserade livligt och kraxade högljutt kort över Knorren till skogen.

Och på kanalbankens träd kvittrade allsköns småfåglar, tydligen mycket nöjda med tillvaron.

En bra och vacker plats vårt gamla mångbesjungna, sagoomspunna Trollhättan.

Båttrafiken var nu i full gång och svängbron åter öppen att passera kanalvägen.